

Проблемні питання ретроспективної оцінки ринкової вартості генераторів в умовах військового стану

Олена Воробйова

завідувачка сектора економічних та товарознавчих досліджень Полтавського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Мін'юсту України

Ганна Кобищан

кандидатка технічних наук, доцентка, судова експертка сектору економічних та товарознавчих досліджень Полтавського відділення

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Мін'юсту України,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8604-2302>, e-mail: kobischan@gmail.com

Проаналізовано проблеми експертної практики з визначення вартості бензинових / дизельних генераторів з урахуванням ретроспективності оцінки в умовах військового стану.

Ключові слова: генератор; модель; ретроспектива; ринкова вартість.

Challenges in Retrospective Valuation of Generators During Wartime

Olena Vorobiova, Hanna Kobyshchan

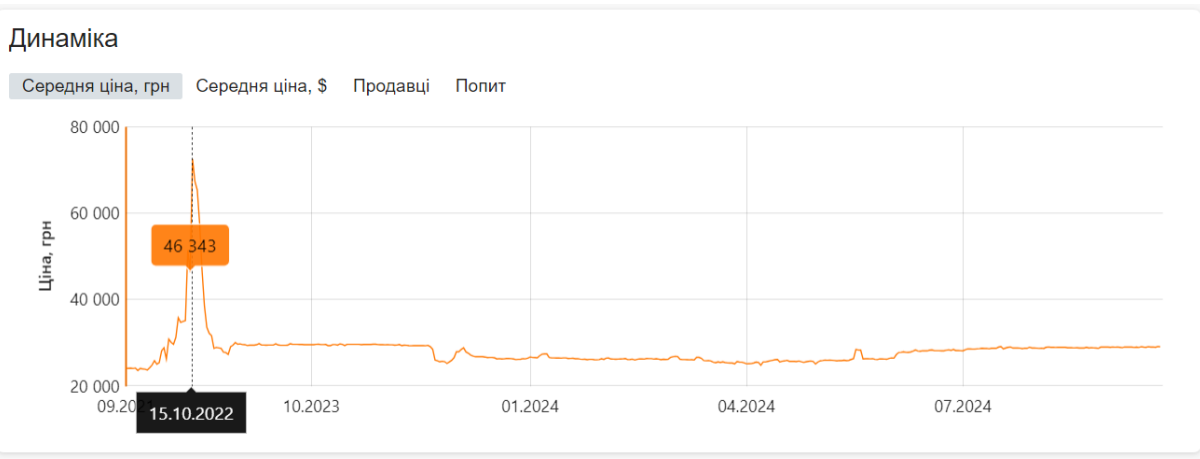
This paper analyzes the challenges faced by forensic examiners when determining the market value of gasoline and diesel generators, particularly when conducting retrospective valuations in wartime conditions.

Keywords: generator; model; retrospective valuation; market value; wartime.

Одним із основних напрямів судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану є протидія кримінальним правопорушенням у сфері бюджетних закупівель.

Наприклад, наприкінці 2022 — на початку 2023 років напередодні зими через агресивні дії РФ, унаслідок руйнування енергетичної структури України, різко

збільшився попит на генератори й інші товари цієї категорії та водночас суттєво скоротилась їх пропозиція на вітчизняному ринку (виник їх дефіцит) (див. рис.). У таких умовах бюджетні організації (школи, лікарні, сільради та ін.) були вимушені купляти генераторні установки за цінами, дійсними на той час.

Де купити Konner&Sohnen KS 2000iG S

Рис. Динаміка цін на генератор Konner&Sohnen KS 2000iG S [1]

У результаті протягом 2023 року правоохоронними органами порушено багато кримінальних справ щодо «отримання неправомірної вигоди» і «зловживання бюджетними коштами».

Сьогодні судова товарознавча експертиза стикається зі значними складнощами під час визначення ринкової вартості окремих видів товарної продукції, особливо генераторів, з урахуванням ретроспективності оцінки станом на жовтень 2022 — лютий 2023 рр.

Відповідно до Методичних рекомендацій з визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки при проведенні судово-товарознавчих експертиз (далі — Методика), «ретроспективний» — це той, який містить розгляд минулих подій, тобто звернений у минуле [2].

Ця Методика пропонує два основні способи визначення ринкової вартості товарів на «минулі дати»:

— відповідно до ст. 20 Закону України «Про судову експертизу» [3] з метою встановлення середнього рівня цінових пропозицій на розглянутий період часу робляться запити на підприємства, які реалізують подібні товари або товарні біржі, статистичні органи та ін.;

— застосовується порівняльний підхід та економіко-статистичний (індексний) метод дослідження з врахуванням індексів коригування; водночас поправочний коефіцієнт приведення цін з періоду експертизи до необхідної дати може розраховуватися,

зважаючи на індекси зміни споживчих цін на конкретну групу товарів, у конкретному регіоні, на досліджуваний період, опублікованих на офіційному сайті Державної служби статистики України [4].

За результатами експертної практики слід зазначити, що відповіді на запити експертів-товарознавців підприємствами надаються обмежено і вкрай неохоче, частіше ігноруються.

Базовий індекс інфляції (базовий індекс споживчих цін) — показник, що характеризує рівень інфляції, який виникає під впливом саме монетарних умов [5]. Він є однією зі складових індексу споживчих цін, але виключає короткострокові нерівномірні зміни цін під впливом чинників, що мають адміністративні, випадкові або сезонні властивості.

Індекс споживчих цін — показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невикористаного споживання. Індекси зміни споживчих цін також не дають змоги об'єктивно врахувати різке підвищення цін саме на генератори, що мало місце протягом згаданого періоду, оскільки їх розраховують за доволі широкими категоріями. Так, генератори можна вважати належними лише до категорії «Побутова техніка», що не є точним відображенням корисності товару.

Водночас має місце помітна розбіжність індексів різних видів, що забезпечить суттєву похибку під час розрахунку ринкової вартості генераторів (див. табл.).

Узагальнені дані щодо індексів коригування

Період	Індекс цін виробників, %	Індекс цін виробників за категорією «Виробництво машин і устаткування», %	Індекс споживчих цін, %
Жовтень 2022 р.	105,2	100,9	102,5
Листопад 2022 р.	102,1	100,8	100,7
Грудень 2022 р.	102,3	100,7	100,7
Січень 2023 р.	102,2	103,6	100,8
Лютий 2023 р.	100,1	103,9	100,7

Окрім того, високий попит на генераторні установки та їх дефіцит зумовили появу на вітчизняному ринку маловідомих моде-

лей (виробників) цієї продукції, що також ускладнює їхню ідентифікацію та оцінку під час виконання судових експертиз з метою

визначення ринкової вартості генераторів з урахуванням ретроспективи на жовтень 2022 — лютий 2023 рр.

Отже, актуальним є уточнення методичних підходів до оцінки вартості категорії то-

варів, пов'язаних з енергоутворенням (генератори, акумулятори) на періоди різких і недовготривалих коливань цін, що може суттєво підвищити якість виконання експертами-товарознавцями судових експертиз.

Перелік джерел посилання

1. Інтернет магазин Hotline smart shopping. URL: https://hotline.ua/ua/dacha_sad-generatory/konnersonnen-ks-2000ig-s/?tab=about&chart=true/ (дата звернення: 23.09.2024).
2. Методичні рекомендації з визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки при проведенні судово-товарознавчих експертиз. ДніпроНДІСЕ ; ХНДІСЕ ; КНДІСЕ, 2019.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 02.09.2024).
4. Державна служба статистики України : офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2024).
5. Базовий індекс інфляції в Україні 2024 / Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/basic/> (дата звернення: 23.09.2024).